

Oznamování trestných činů a jeho kriminologický význam

Abstrakt

Diplomová práce je rozdělena do deseti kapitol. První kapitola se zabývá oznamovací činností fyzických osob, právnických osob, státních orgánů, a s tím spojenou oznamovací povinností, oznamovacím oprávněním. Druhá kapitola zohledňuje význam oznamování trestné činnosti pro zahájení trestního řízení, základní zásady, které mají dopad na postup OČTŘ po přijetí trestního oznámení a trestněprávně relevantního podnětu. Třetí kapitola pojednává o povinnosti přijímat trestněprávně relevantní podněty a oznámení, o úkonech OČTŘ, které následují po přijetí oznámení a zahájení trestního řízení. Čtvrtá kapitola obsahuje nejvýznamnější instituty, jejichž prostřednictvím se OČTŘ dozvídají o skutečnostech důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Do podkapitol jsou rovněž zařazena anonymní podání, zneužití trestního oznámení, respektive oznamovací činnosti, soukromá a subsidiární žaloba – institut objevující se v některých kontinentálních trestních předpisech a diskutovaný ohledně znovuzavedení ve starším věcném záměru návrhu nového trestního řádu.

V souvislosti s oznamováním trestné činnosti je vyčleněna podkapitola pro právo na účinné vyšetřování, které má ústavní přesah, zároveň se k němu váže několik judikátů Ústavního soudu souvisejících s tématem práce. Pátá kapitola uvádí trestné činy, kterých se lze dopustit v souvislosti se zneužitím institutu trestního oznámení a další trestné činy jinak související s tématem oznamovací činnosti. Šestá kapitola pojednává o osobách, které jsou nejčastěji oznamovateli trestné činnosti a zpravidla mají po zahájení trestního řízení některou z procesních pozic (a z ní vyplývající práva a povinnosti). Sedmá kapitola se věnuje viktimologickým aspektům; viktimologické téma může osvětlit chování oběti během viktimizace i po ní, vyšší latenci určitých druhů trestné činnosti, příčinu neoznamování trestné činnosti, sníženou ochotu oznamovat trestnou činnost.

Osmá kapitola se zabývá oznamováním trestných činů z kriminologického pohledu – neoznámením trestného činu jako příčinou latence, rozvedeny jsou psychologické příčiny vedoucí k neoznamování trestné činnosti. Poslední podkapitola je zamyšlením nad možností revize oznamovací povinnosti fyzických a právnických osob dle režimu § 368 TrZ. Devátá kapitola zahrnuje problematiku povinné mlčenlivosti s ohledem na oznamovací činnost. Je zde poukázáno na kontroverze v souvislosti s konfliktem povinné mlčenlivosti a oznamování trestné činnosti mimo rámec oznamovací povinnosti. Desátá kapitola porovnává českou a slovenskou úpravu oznamovací činnosti, zejména s ohledem na oznamovací povinnost.

Klíčová slova: oznamování trestných činů, latentní kriminalita, viktimologie, neoznámení trestného činu